

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Татарстан

Управление образования ИКМО г.Казань

МАОУ "Гимназия №141"

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО учителей
родного (татарского) языка и
литературы

Гильмутдинова Ляля Хасановна
Протокол №1 от «28» августа
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УР

Сафиуллина Милауша Харисовна

Протокол педсовета №1 от «29»
августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МАОУ «Гимназия №141»

Гиматутдинова Ирина Львовна

Приказ №123 от «31» августа
2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»
(татарский в русскоязычной группе)
для обучающихся 11 класса

2023

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕ МӘГАРИФ МИНИСТРЛЫГЫ

Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы

Казан шәһәре Муниципаль оешманың башкарма

комитеты мәгариф идарәсе МАГББУ 141 нче Гимназия

КАРАЛДЫ

Туган (татар) теле һәм
эдәбияты укытучыларының МБ
житәкчесе

Гыйльметдинова Ләлә
Хасановна

Протокол №1

«28» август 2023 ел.

КИЛЕШЕНДЕ

Укыту эшләре буенча директор
урынбасары

Сафиуллина Миләүшә Харисовна

Педсовет протоколы №1

«29» август 2023 ел.

РАСЛАНДЫ

МАГББУ “141 нче Гимназия”
директоры

Гиматутдинова Ирина Львовна

Приказ №123

«31» август 2023 ел.

11 нче сыйныф укучылары өчен

туган (татар) теленнән

эш программасы

(рус төркемнәрендә белем алучы укучылар өчен)

2023

Пояснительная записка.

Рабочая программа по родному языку (татарскому) для русскоязычных групп составлена с учетом следующих документов:

- 1.Федеральный закон «О внесении изменений в статьи 11 и 14 Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» от 03.08.2018 N 317-ФЗ
  - 2.Федеральный закон от 29.12.2012 N 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»
  - 3.Федеральный государственный образовательный стандарт среднего общего образования, утвержденный приказом Минобрнауки России от 17.05.2012 N 413
  - 4.. Закон Республики Татарстан “Об образовании”.
  5. РАБОЧАЯ ПРОГРАММА учебного предмета «Татарский язык (неродной)» для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
- Авторы:
Р.З. Хайдарова
К.С. Фатхуллова
Г.М. Ахметзянова

Данная рабочая программа составлена в соответствии с Базисным учебным планом образовательных учреждений Российской Федерации и Республики Татарстан, реализующих образовательную программу общего образования.

Рабочая программа базируется на современных коммуникативно-деятельностных технологиях обучения неродному языку. Основное содержание обучения татарскому языку в общеобразовательной организации направлено на формирование коммуникативной, лингвистической и социокультурной компетенций учащихся на татарском языке.

Учебный процесс организуется с учетом как общедидактических принципов, так и основных принципов коммуникативной технологии: принцип обучения общению через общение (максимальное приближение учебного процесса к условиям естественного общения); принцип личной индивидуализации (организация учебного процесса с учетом личных потребностей, пожеланий и индивидуально-психологических особенностей учащихся); принцип изучения языка на основе активной мыслительной деятельности (обеспечение практического употребления изученных лексико-грамматических единиц в ситуациях общения с учетом коммуникативной задачи); принцип функционального подхода к изучению языка (определение лексико-грамматического материала с учетом коммуникативной цели, необходимости общения и частоты употребления в речи); принцип учета особенностей родного языка учащихся. Кроме этого, следует уделять особое внимание принципу взаимосвязанного обучения видам речевой деятельности.

Рабочая программа рассчитана на изучение татарского языка во всех общеобразовательных организациях с обучением на русском языке и является ориентиром для составления авторских и рабочих программ: она определяет обязательную часть учебного курса, за пределами которого остается возможность авторского выбора вариативной составляющей содержания образования.

Авторы рабочих программ могут предложить собственный подход к структурированию учебного материала, определению последовательности его изучения, расширению объема содержания, а также определению путей формирования ключевых компетенций у учащихся. Тем самым Примерная рабочая программа содействует сохранению единого образовательного пространства, предоставляет широкие возможности для реализации различных подходов к построению учебного процесса, и она является основным документом для проведения итогового контроля и определения качества обучения.

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

Рус теллебалаларга “Татар теле”

предметы укуктууның этәлеген билгеләү өчен тәкъдим ителгән үрнәктә уку программасы Федераль Дәүләт стандартларында күрсәтелгән гомуми белем бирү нәтижәләренә куелган таләпләргә нигезләнеп шунда.

Федераль Дәүләт стандартларында белем бирү системасының төп үсеш нәтижәләше – системалы-эшчәнлекле (системно-деятельностный подход) нәтижә, ә системаның барлыкка килер өчен төп компонент – нәтижә: шәхескә кагылышлы нәтижә, метапредмет, предмет нәтижәләре дип билгеләнелә.

Стандартларда күрсәтелгән уку концептуаль методология күрсәтмә рус теллебалаларга татар теле уку системасын оештыруның да нигезе булып тора.

Программа

Федераль Дәүләт стандартлары таләпләренә җавап бирер өчен төп коммуникатив технологиянең уку үзгәртү буларак билгелә. Уку процессын, гомуми дидактик принциплардан тыш, коммуникатив технологиянең төп принципларын ниспәкәлп оештыру тәкъдим ителә.

Аралашуга аралашу аша өйрәтү принцибының төп этәлеген –

телгә өйрәтү шартларының торыш тәләпкә куллану шартларына якинлаштыру. Программада коммуникатив технология нигезендә этәлек сайлау стратегиясе һәм тактикасының төп этәлеген оештырылды:

башта балаларның аша үзгәртеп карап, аларның аралашу сфералары,

аралашу ситуацияләре ачыкланды, аннан соң сфераларда сөйләшүне оештыра аларлык лингвистик материал сайланды.

Шәхес индивидуальләштерү принцибының төп этәлеген –

уку процессын укучыларның шәхес ихтияжларын, теләк-омтылышларын, индивидуаль-психологик үзгәртеп карап ниспәкәлп оештыру.

Башлангыч сыйныфларда этәлек укучыларның аралашу сфераларын ниспәкәлп сайланса,

урта һәм югары сыйныф укучылары өчен этәлек хакый проблемалар тирәсенә тупланды. Аңлашыла: бу хакый проблемалар, нигездә, балаларның торыштагы төрләнәсәтләрен чагылдыра.

Шунлыктан, укучыларда бунәсәтләргә карата үз фикерләрен әйтү, димәк, сөйләшергә теләү ихтияжы туа.

Телне актив фикерләү нигезендә өйрәнү принцибының төп этәлеген –

аралашу ситуацияләрендә сөйләм бурычына тәңгәл килгән лексик-грамматик материалны укучыларның мөстәкыйль куллануын тәмин итү.

Шуңа күрә программада аралашу өчен коммуникатив максатлар,

өлкән сыйныфларда аралашу проблемалары күрсәтелеп барды. Лингвистик материал

һәм сөйләм үрнәкләре программада коммуникатив максаттан,

аралашу проблемаларыннан чыгып билгеләнелә.

Телнефункциональ төстәй рәнүпринцибының төп эчтәлегә – лексик-грамматик материалның академик тәртиптә бирелмичә, ә коммуникатив максаттан, аралашу ихтыяжыннан һәм куллану уешлыгыннан чыгып билгеләнүе. Башлангыч этапта грамматик материал лексик-грамматик төзелмәләр формасында тәкъдим ителсә, урта һәм югары сыйныфларда грамматик материал, нигездә, филологик формада, грамматик кагыйдәләр нигезендә, куллану уешлыгыннан чыгып тәкъдим ителде.

Анәтәленә сәпкә алу принцибының төп эчтәлегә – балаларның ана теле буенча белемнәр системасынә сәпкә алу. Программа материалын сайлаганда, балаларның ана теле буенча белемнәр системасынә сәпкә алынды. Яңа грамматик кагыйдәләр бары тик анәтәлендә әйрәнәлгәннән соңгына кертелә барды, ә дәреслекләрдә грамматик кагыйдәләрнең рус һәм татар телләрендә бирелүе укучыларның белем сыйфатын күтәрүгә зур әтәргеч булып тора.

Программа татар телен укуытуда бердәм белем бирү киңлегенә минитү максатын күздә тотә. Әлегә программа рус телле балаларга татар теле укуыту буенча эш программаларын төзү өчен нигез булып тора: ул укуыту предметының мәжбүри өлешен билгели. Эш программаларына, мәктәпнәң шүзәнчәлеген, укучыларның индивидуаль мөкинлекләренә сәпкә алып, уку материалын әйрәнүгә сәтәтәләр саны бүленешен һәм материалның әйрәнү эзлекләрен билгеләүдә, эчтәлекне киңәйтүдә, шулай укучыларның коммуникатив компетенцияләрен формалаштыруюлларына чык лауда укучылар үзгәрешләргә тәалалар. Бу үзгәрешләргә эш программаларының аңлатма язучыларга чагылыштаба.

Программа дәүләт контрол һәм белем сыйфатын билгеләү системасы өчен нигез булып тора.

Тәкъдим ителгән программа түбәндәгә эчтәлекне үзәчәлде:

укуыту предметының төп нәтижәләрен күзаллаган укуыту максатлары; укуытуның шәхси, метапредмет һәм сөйләм эшчәнлегә төрләрә буенча планлаштырылган нәтижәләре, укуыту максатларына туры килгән эчтәлек, укучының сөйләм эшчәнлегә күрсәтелгән үрнәк тематик план.

Основные цели и задачи изучения татарского языка в общеобразовательной организации являются:

– формирование коммуникативной компетенции в основных видах речевой деятельности (аудирование, говорение, чтение, письмо) в ограниченном круге типичных ситуаций и сфер общения, т.е. способности и готовности учащихся общаться на татарском языке с учетом речевых возможностей и потребностей в устной и письменной формах; формирование умений использовать изучаемый язык как инструмент межкультурного общения в современном поликультурном мире, необходимого для успешной социализации и самореализации;

□ развитие личности школьника, его мыслительных, познавательных, речевых способностей, формирование универсальных учебных действий (УУД); развитие мотивации к дальнейшему овладению татарским языком как государственным языком Республики Татарстан; ознакомление с доступными учащимся способами и приемами самостоятельного изучения языков и культур, в том числе с использованием новых информационных технологий;

□ приобщение учащихся к культуре и национальным традициям татарского народа, создание необходимых условий для формирования таких личностных качеств, как доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другим народам, компетентность в межкультурном диалоге.

Югары баскычта рус телле балаларга татар теле укыту **максатлары һәм бурычлары** берничә аспектны үз эченә ала: **белем бирү, танып белү, үстерү, тәрбия.**

Белем бирү:

– коммуникатив компетенция, татар телендә сөйләшүчеләр белән телдән яки язмача аралашу күнекмәләре булдыру: коммуникатив бурычлар куя һәм хәл итә белү;

– адекват рәвештә аралашуның вербаль һәм вербаль булмаган чараларыннан, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, итәгатьле һәм киң күңелле әңгәмәдәш булу.

Укучылар 1-9 нчы сыйныфларда алган белемнәрен тагын да тулыландыралар, киңәйтәләр, гомумиләштерәләр. Урта баскычта өйрәнелгән темалар буенча сөйләшә белүдән тыш, Татарстанның экономик үсеше, фәнни һәм мәдәни үсеше, халыкара элементләре, Россиядә һәм дөньяда тоткан урыны, Татарстанның югары уку йортлары, Татарстандагы яшьләр хәрәкәтләре турында иркен аралашуга чыгару максат итеп куела. Шулай ук укучыларны кызыксындырган, борчыган мораль проблемалар буенча да әңгәмәгә керә белүләре күзаллана. Гомумән алганда, 1-9 нчы сыйныф программасын кабатлау, программа темалары буенча сөйләмне камилләштерү күз алдында тотыла.

Танып белү –

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесе үз халкының һәм янәшәдә яшәүче башка милләтләрнең бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең ижади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш.

Татар теле өйрәнүне – “башка дөньяга тәрәзә ачу” булырлык һәм шуның аркылы укучының үз яшәешен тулырак аңлавына ярдәм итәрлек итеп оештыру зарур.

Үстерү –

Шәхеснең белемле булуы, тәрбиялелек һәм аның фикерләү сәләте үсеше дәрәжәсеннән дә тора. Югары баскычта балаларның психик үсешен фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтижә бәйләнешләрен табу, индуктив һәм дедуктив фикер йөртүне үстерүгә аеруча игътибар таләп ителә. Үзләштерү процессы уңышлылыгының алшарты булган универсаль уку гамәлләрен куллана белүне камилләштерү – төп максатларның берсе.

Тәрбия –

Укучыларның тиешле дәрәжәдәге тәрбиялеләгеннән башка укыту процессын оештыру мөмкин түгел. Шуңа күрә программа эчтәлеген сайлаганда, материалның тәрбияви мөмкинлекләре исәпкә алынды: сөйләм предметы булган әхлакый проблемалар аша укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-

тирәсендәге кешеләргә карата, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата **шәхси кыйммәтләр формалаштыру максат итеп куелды.**

Место предмета в Учебном плане:

Учебный план МАОУ «Гимназия № 141» предусматривает изучение по родному татарскому языку 34 часа в 11 классе

Татарстан Республикасы мәктәпләре өченурта (тулы) гомуми белем бирү баскычын да татар теле предметын укытуга 34 сәгать билгеләнә. «141 нче гимназия» укупланында
ХІ сыйныфка – 1 сәгать – 34 сәгать бирелә.

Образовательные технологии:

- Системно - деятельностная технология
- Технология проблемного обучения
- Технология развивающего обучения
- Технология дифференцированного обучения
- Игровая технология
- Обучение развитию критического мышления
- Технология обучения в сотрудничестве
- Информационные технологии и др.

Белем бирү технологияләре.

Белем бирүдә информацион технология.

Ижади үсеш технологиясе.

Шәхескә юнәлтелгән технология.

Уен технологиясе.

Проблема лы уку технологиясе.

Аралашуға өйрәтү технологиясе. Коммуникатив технология.

Тән кыйдыфикерләү технологиясе.

Ижади үсеш технологиясе.

Методы и формы контроля

- устный опрос (индивидуальный, фронтальный, комбинированный);
- тестирование;
- устный зачет, письменный зачет;
- проверка письменного домашнего задания (тетрадей, тетрадей для контрольных тестов)
- срез знаний;
- самостоятельная работа;
- выполнение работы над ошибками;
- диктант, изложение, сочинение;
- защита проекта, реферата;
- собеседование;
- диагностика (стартовая, рубежная, итоговая);

Белем һәм күнекмәләрен тикшерү төрләре.

- Телдән сорау (индивидуаль, фронталь,);
- тест; язмача зачет;

- язмача өй эшен барлау
- мөстәкыйль эш;
- хаталар өстендә эш;
- диктант, изложение, сочинение;
- проектлар, рефератлар яклау;
- әңгәмә;
- диагностика үткәрү

•
www.tatar.com.
www.peoples.org.ru.
www.tatartele.ru
www.tatarlar.ru
www.franklang.ru
www.kitap.net.ru
www.kitaphane.ru
www.dic.academic.ru
www.languages-study.com
www.alish.ru.biografiya.
www.tatar.info.
www.stanbul.ru
www.ru.wikipedia.org.
www.museum.ru
www.tukaymooz.ru
www.tukai.ru
www.shigrivat.ru
www.KZN.ru

Планируемые результаты обучения

11 класс

Освоение программы 10-11 классов предусматривает формирование у них следующих **личностных результатов:**

- уважительное и доброжелательное отношение к истории, культуре, религии, традициям, языкам, ценностям народов России и народов мира; знание истории, своего края, основ культурного наследия народов России;
- развитое моральное сознание и компетентность в решении моральных проблем на основе личного выбора, сформированность нравственных чувств и нравственного поведения, осознанного и ответственного отношения к собственным поступкам;
- сформированность ответственного отношения к учению; уважительного отношения к труду, наличие опыта участия в социально значимом труде. Осознание значения семьи в жизни человека и общества, принятие ценности семейной жизни, уважительное и заботливое отношение к членам своей семьи;
- сформированность ценности здорового и безопасного образа жизни.

Освоение программы 10-11 классов предусматривает формирование у них следующих **метапредметных результатов обучения:**

- умение анализировать объекты с целью выделения признаков (существенных, несущественных); выбирать основания и критерии для сравнения, классификации объектов; устанавливать причинно-следственные связи; строить логическую цепь рассуждений;
- умение создавать, применять и преобразовывать знаки и символы, модели и схемы для решения учебных и познавательных задач;
- умение самостоятельно определять цели обучения, ставить и формулировать новые задачи в учебе и познавательной деятельности, развивать мотивы и интересы своей познавательной деятельности;
- умение соотносить свои действия с планируемыми результатами, осуществлять контроль своей деятельности в процессе достижения результата, определять способы действий в рамках предложенных условий и требований, корректировать свои действия в соответствии с изменяющейся ситуацией;
- умение оценивать правильность выполнения учебной задачи, собственные возможности ее решения;
- владение основами самоконтроля, самооценки, принятия решений и осуществления осознанного выбора в учебной и познавательной деятельности;
- умение осознанно использовать речевые средства в соответствии с задачей коммуникации для выражения своих чувств, мыслей и потребностей для планирования и регуляции своей деятельности; владение устной и письменной речью, монологической контекстной речью;
- компетентность в использовании информационно-коммуникационных технологий.

Предметные результаты обучения татарскому языку по каждой изучаемой теме приводятся в тематическом планировании в графе **характеристика основных видов деятельности учащихся.**

Планируется, что при завершении программы учащийся должен владеть следующими умениями по видам речевой деятельности:

в диалогической речи

- умение строить диалогическую речь в пределах тем, предусмотренных программой: диалог – расспрос, диалог – предложение, диалог – обмен мнениями, смешанные диалоги;
- умение начать, продолжить и закончить разговор; умение расспрашивать с целью уточнения событий;
- умение выражать просьбу помочь, сделать что-либо;
- умение выражать несогласие, отвергать просьбу;
- умение предлагать сотрудничество;

- умение составлять модели общения с собеседником с использованием этикетных выражений;
- умение проводить беседу по предложенной ситуации с помощью опорной схемы.

Объём диалогической речи: каждый участник диалога должен произнести не менее 10 – 12 реплик.

в монологической речи

- умение точно выражать свои мысли в монологической речи, соблюдая орфоэпические и грамматические нормы, используя вводные слова;
- умение пересказывать содержание прочитанного текста своими словами с помощью вопросов, плана или самостоятельно;
- умение продолжить пересказ текста;
- умение рассказывать, видоизменив текст;
- умение составлять рассказ по предложенной теме, соблюдая последовательность;
- умение выразительно рассказывать наизусть стихотворения;
- умение подготовить сообщение о новостях;
- умение защитить проект по предложенной теме;
- умение подготовить презентацию.

Объём монологической речи: не менее 13 – 15 фраз. Продолжительность речи по времени: 2 – 2,5 минуты.

в аудировании

- понимать на слух речь учителя и одноклассников при участии в беседе, объяснять им свое мнение;
- прослушивать небольшие аутентичные тексты или адаптированные отрывки из литературных произведений, тексты информационного характера и выражать свое мнение по их содержанию.

Продолжительность текстов для аудирования по времени звучания: 1,5 – 2 минуты.

в чтении

- владение навыками чтения научно-популярных, официальных текстов в пределах тем, предусмотренных программой, с полным пониманием их содержания;
- умение работать с текстами, в которых содержатся таблицы, иллюстрации, наглядная символика;
- умение при чтении текста выделять нужную информацию, систематизировать, сравнивать, анализировать, обобщать, интерпретировать и изменять его содержание.

Объём текста для чтения: 400 слов (10 класс), 500 слов (11 класс).

в письме

- умение правильно писать слова активного пользования, указанные в программе;

- умение письменно составлять диалоги различных моделей и рассказы по предложенной теме, прагматические тексты (рецепты, объявления, афиши и т.д.), тексты эпистолярного жанра (личные и официальные письма, поздравления и т.д.);
- умение письменно выражать свои мысли по данной проблеме;
- умение продолжить предложенный текст или видоизменить его.

Объём письменной работы: 100 – 120 слов.

Укытуның планлаштырылган нәтижэләре

Күрсәтелгән максатлар нигезендә татар теле укытуның планлаштырылган нәтижэләре билгеләнде.

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтижэләре:

- урта гомуми белем бирү мәктәбендә телне гамәли үзләштерү нәтижәсендә укучыларда татар теленә күп мәдәниятле дөньядагы роле һәм мөһимлеге турында күзаллаулар формалашу;
- татар мәдәниятенә укучылар өчен булган катламы белән танышу, башка мәдәнияткә карата ихтирам хисе уяну, аларда ватанпәрвәрлек хисе уяну;
- эхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәжбүрлеген аңлау; шәхесара һәм мәдәниятара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге туу.

Укытуның метапредмет нәтижэләре

Урта белем бирү баскычындататар теле һәм әдәбиятын укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (*танып белү, регулятив, коммуникатив*) формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү гамәлләре:

- төп төшенчәләргә аера белү, гомумиләштерә, аналогия таба, классификация нигезләрен билгели белү, сәбәп-нәтижә бәйләнешләрен күрә, логик нәтижәләр ясый белү кебек күнекмәләргә ия булу;
- теләсә нинди эшчәнлектә беренче проблеманы аерып ала, аның чишелеш юлларын билгели, иң эффектив чишелеш юлын күрә белү;
- үз эшчәнлегенә рефлексия ясый, адекват бәя бирә һәм әлеге проблема чишелешен тагын да нәтижәләрәк итү өчен үзгә нәрсә эшләү, нинди юнәлештә камилләшү зарурлыгын ачыклай белү;
- сүзлекләр, башка эшләү схемаларын актив куллана белү сәләтләре булу;
- уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү;
- уку мәсьәләләрен чишү өчен кирәкле информация ресурсларны ИКТ чаралары аша эзли һәм максатчан куллана белү.

Регулятив гамәлләр:

- мөстәкыйль рәвештә максатка ирешү юлларын, шулай ук альтернатив юлларын планлаштыра белү;
- уку һәм танып-белү гамәленең эффектив юлларын сайлап ала белү;
- үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя, карар кабул итүне аңлы рәвештә сайлыгый белү;
- үз эшчәнлегенә планлаштыруга кирәк булган фикерләренә, хисләренә белдерү өчен кирәк булган тел чараларын аңлы рәвештә куллана белү.

Коммуникатив гамәлләр:

- укучының яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлекне оештыра, парларда, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булу;
- дәлилле итеп үз фикеренә башкаларга җиткерә белү, өлкәннәр һәм яшьтәшләрен белән продуктив уртаг гамәл оештыра белү;
- аралашудан соң коммуникатив максатка ирешү турында бәяләмә, йомгак ясау һәм аны дәлилле белү.

Укытуның предмет нәтиҗәләре

Монологик сөйләм:

- программа кысаларындагы эчтәлек буенча әңгәмәдәшенең сөйләмен аңлыгый, аңа үз карашыңны әйтә, яңа мәгълүматны чагыштыра һәм бәяли белү;
- гади һәм кушма җөмлеләрне кулланып, тормышта булган хәлләр, ишеткән яңа мәгълүматлар, үзенә борчыган проблемалар турында хәбәр итә белү;
- программада тәкъдим ителгән эхлакый проблемалар буенча үз фикеренә белдерә белү.

Диалогик сөйләм:

- аралашу процессында төрле репликаларны кулланып, үз фикеренә әңгәмәдәшенә аңлата белү;
- конкрет проблема буенча әңгәмәдәшен белән бәхәсләшә һәм үз фикеренә дәлилле белү;
- программада тәкъдим ителгән проблема буенча әңгәмәдәшләрен белән иркен аралашуга чыгу.

Тыңлап аңлау:

- программада тәкъдим ителгән эчтәлек нигезендә төрле төрдәге тыңлап аңлау күнегүләрен үти белү; сүзләренә, җөмлеләрне ишетеп тәрҗемә итә белү; зур булмаган аутентив яки адаптацияләнгән әдәби әсәрләрдән өзекләренә, мәгълүматихарактердагы текстларны, вакытлы матбугат язмаларын тыңлап аңлап, эчтәлегенә буенча фикер әйтү, аралашуга чыгу;
- әңгәмәдәшенең татарча сөйләмен тулысынча аңлау, теле-радио тапшыруларны тыңлап, өлешчә аңлау.

Уку:

- уку текстларын татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап уку;
- укыган текстның эчтәлеген логик бөтеннәргә бүлә белү, план төзи белү

Язу:

- укылган әсәр, андагы проблема буенча үз фикереңне язмача житкерә белү;
- күргән һәм ишеткән турында хикәяләп язу;
- рәсмикәгазьләрне (гариза, автобиография, характеристика, резюме) язабелү;
- әхлакыйпроблемага карата үзфикерләреңнеязу, ижадибиремнәр үтәү.

Основное содержание учебного предмета

11 класс

Содержание учебного предмета отбирается с учетом интересов учащихся в соответствии с их возрастными особенностями. Оно состоит из следующих тем:

Знание и жизнь. Выбор жизненного пути. Желания и возможности. Высшие учебные заведения и выбранные профессии. Проблемы с выбором профессии. Роль изучения языков в современной экономической жизни.

Национальная библиотека Республики Татарстан. Научная библиотека имени Н.И.Лобачевского Казанского федерального университета.

В мире профессий. Экономическая жизнь, новые профессии. Требования к выбранным профессиям. Проблемы, волнующие молодежь.

Республика Татарстан. Достижения Татарстана в области экономики, культуры и искусства, образования. Межнациональное и межконфессиональное согласие и мир в Республике Татарстан. Выдающиеся личности татарского народа (композиторы, художники, певцы, артисты, поэты, писатели, просветители). Казань – политический, культурный и исторический центр. Вклад Татарстана в развитие мирового спорта. Международные связи Республики Татарстан.

Дружба. Общение. Положительные и отрицательные качества друзей. Умение дружить, секреты общения с друзьями. Первые искренние чувства, бережное отношение к ним.

Семейные ценности. Нормы взаимоотношений среди молодёжи. Ответственное отношение к созданию семьи. Современные проблемы в семейных отношениях. Обязанности родителей перед детьми, детей – перед родителями.

Лингвистические знания и навыки

Грамматика.

Соответствие-несоответствие отдельных грамматических форм в татарском и русском языках: отсутствие в татарском языке категории рода имен существительных и выражение значения рода с помощью лексем; присутствие в татарском языке категории принадлежности существительных и выражение ее в русском языке; особенности временных форм глаголов изъявительного наклонения в татарском языке; отсутствие в татарском языке категории вида у глаголов и выражение этой категории с помощью аналитических форм; несогласованность прилагательных с определяемым словом; употребление послелогов и послеложных слов после слов; употребление частиц в татарском языке; несклоняемость числительных и прилагательных при употреблении с существительными в татарском языке (*өчмалайда - утрех мальчиков; бишенче сыйныфта — в пятом классе; жиде баланың — усемь детей, матур бинада — в красивом здании*); несклоняемость существительных при употреблении с количественными числительными.

Синтаксис. Пунктуация.

Средства связи в предложении. Постпозиция сказуемого в повествовательном предложении. Наиболее активные типы сложноподчиненных предложений. Особенности расположения синтетических придаточных предложений перед главным предложением.

Знаки препинания в письменной речи: тире между подлежащим и сказуемым, знаки препинания между обособленными членами предложения, при модальных словах, между однородными членами предложения, в сложносочиненных и сложноподчиненных предложениях. Знаки препинания в диалоге и в прямой речи.

Уку предметының төп эчтәлеге

Сөйләмнең предмет эчтәлеге

Татарстан республикасы. Хәзерге икътисад шартларында Татарстанның экономик, мәдәни һәм сәнгать казанышлары. Халыкара багланышлар. Халыклар дуслыгы. Татар теленең дөньякүләм урыны. Казанның тарихи һәм истәлекле урыннары. Татар халкының якты йолдызлары (композиторлар, рәссамнар, жырчылар, артистлар, шагыйрьләр, язучылар). Күренекле шәхесләр турында кыскача белешмә бирә белү. Татарстанның бөтендөнья спорт үсешенә керткән өлеше. Татарстандагы яшьләр хәрәкәтләре.

Белем һәм тормыш. Килчәккә юл сайлау. Теләк һәм мөмкинлекләр. Югары уку йортлары һәм без сайлаган һөнәрләр. Татарстан Республикасының Милли китапханәсе. Казан университетының Н.И.Лобачевский исемендәге фәнни китапханәсе.

Һөнәр сайлау. Икътисади тормыш. Һөнәр сайлауда туган проблемалар. Яңа һөнәрләр. Без сайлаган профессияләр, аларга куелган таләпләр.

Дуслык. Дуслар белән аралашу. Дусларга хас уңай һәм тискәре сыйфатлар, дус була белү, дуслар белән аралашу серләре. Дуслыкта кызларның һәм егетләрнең роле.

Беренче хисләр, гаилә кору. Саф хисләр, беренче хисләр, аларга сак караш. Яшьләрнең үзара аралашу әдәбе. Бергә ял итү. Катнаш гаиләләр, аларның килчәгә. Балаларны ярату, саклау, ата-ананың балалар алдындагы, балаларның ата-аналар алдындагы бурычы. Ятим балалар.

Тел чаралары һәм аларны куллану күнекмәләре

Грамматика.

Аерым сүз төркемнәренә хас грамматик формаларның татар һәм рус телләрендә тәңгәл килү-килмәвен белү: татар телендә исемнең род категориясе булмавы һәм аның лексик берәмлекләр белән бирелеше; татар телендә исемнең тартым категориясе булуы һәм аның рус телендә бирелеше; татар телендә хикәя фигыльнең заман формаларының мәгънәви үзенчәлекләре;

татар телендә фигыльнең вид категориясе булмавы һәм аның аналитик формалар белән бирелеше; татар телендә сыйфатның сыйфатланмыш белән ярашмавы; бәйлек һәм бәйлек сүзләрнең татар телендә сүздән соң килүе; татар сөйләмендә кисәкчеләр; татар телендә саннарның һәм сыйфатларның исем янында төрләнмәве.

Синтаксис. Пунктуация.

Жөмлэдә сүзләрне бәйләүче чараларны гамәли куллана белү.

Татар телендәге хикәя жөмләнең хәбәр белән тәмамлану үзенчәлеген истә тотып, сөйләм оештыра алу.

Татар жөмләсендә сөйләм яңалыгының хәбәр алдында урнашуын белү. (*Бүген безгә кунаклар килә. Кунаклар безгә бүген килә. Кунаклар бүген безгә килә.*).

Иярченле кушма жөмлэләрнең сөйләмдә актив кулланыла торган төрләрәннән файдалана алу.

Язма сөйләмдә тыныш билгеләрен дәрәҗә куя белү: ия белән хәбәр арасында сызык; жөмләнең аерымланган кисәкләре, модаль сүзләр, тиндәш кисәкләр янында, тезмә һәм ирченле кушма жөмлэләрдә тыныш билгеләре. Диалог һәм туры сөйләм янында тыныш билгеләре.

Лист согласования к документу № 26 от 22.01.2024
Инициатор согласования: Гиматутдинова И.Л. Директор
Согласование инициировано: 22.01.2024 13:06

Лист согласования

Тип согласования: **последовательное**

№	ФИО	Срок согласования	Результат согласования	Замечания
1	Гиматутдинова И.Л.		 Подписано 22.01.2024 - 13:06	-